Maa- ja metsätalousministeriö, luonnonvaraosasto, metsä-ja bioenergiayksikkö

Metsäneuvos Niina Riissanen

Muistio maa- ja metsätalousvaliokunnan kuulemiseen 30.9.2022

Asia: HE 154/2022 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2023 (PL 30) / Maatalous- ja metsätalous- osiot

2023 TAE:n mitoitus

- 2023 TAE:ssa suoraan metsätalouteen budjetoidut määrärahat ovat 125,12 milj. euroa. Määrärahat nousevat vuoden 2022 varsinaiseen talousarvioon verrattuna 4,252 milj. eurolla, ja 0,782 milj. eurolla, kun huomioon otetaan kuluvan vuoden lisäbudjeteissa myönnetyt määrärahat.
- Kuluvan vuoden varsinaiseen talousarvioon verrattuna määrärahat lisääntyvät metsäluonnon hoidon edistämisessä (9,973 milj. euroa), Suomen metsäkeskuksen valtionavussa (4,315 milj. euroa) ja Metsähallituksen julkisissa hallintotehtävissä (0,257 milj. euroa). Määrärahat vähenevät joutoalueiden metsitystuessa (-0,66 milj. euroa) ja Kemera-tuessa (-9,633 milj. euroa).
- Lisäksi metsäalan kehittämishankkeiden rahoitukseen on käytettävissä osa luonnonvara- ja biotalouden edistämisen 14,966 milj. euron määrärahasta.

30.40.22 Luonnonvara- ja biotalouden edistäminen

- Momentti sisältää luonnonvara- ja biotalouden kehittämiseen tarkoitettuja määrärahoja ja se antaa hyvät mahdollisuudet esim. useita toimialoja koskevien kehittämishankkeiden toteuttamiseen. Momentilta rahoitetaan mm. hallitusohjelmaan sisältyvän maankäyttösektorin ilmasto-ohjelman kehittämishankkeita ja muita Kansallisen metsästrategian ja Suomen biotalousstrategian kehittämishankkeita. Lisäksi momentilta rahoitetaan vuosina 2022 ja 2023 maankäyttösektorin ilmastokestävien toimenpiteiden kokonaisuutta osana (RRF pilari1) elpymis- ja palautumissuunnitelmaa.
- Valtion talousarviossa 2023 momentille ehdotetaan määrärahaa 14,966 milj. euroa, missä vähennystä vuoden 2022 talousarvioon ja II lisätalousarvioon on 18,511 milj. euroa.
- Vuonna 2023 metsätalouteen liittyvässä rahoituksen käytössä painottuu elpymis- ja palautumissuunnitelman (RRF) mukainen toimenpide: Maankäyttösektorin ilmastokestävät toimenpiteet (3,0 milj. euroa) sekä Kansallisen metsästrategian toimeenpano ja Suomen biotalousstrategian toimeenpano (yhteensä noin 3,1 miljoonaa euroa).
- Momentin määrärahan vähennys aiheutuu pääasiassa hallitusohjelmaan perustuvan maankäyttösektorin määräaikaisen rahoituksen päättymisestä. Muita metsätalouteen liittyviä muutoksia momentin määrärahan mitoituksessa aiheutuu mm. siirroista metsitystukijärjestelmään ja sen hallinnointiin, maankäyttösektorin ilmastokestävien toimenpiteiden rahoituksen muutos (RRF pilari1).

30.40.44 Tuki puuntuotannon kestävyyden turvaamiseen ns. kemera-tuki

- Kemera-tukeen esitetään ensi vuodeksi 47,497 milj. euroa, missä on vähennystä 9,633 milj. euroa vuoden 2022 talousarvioon verrattuna. Vähennykseen sisältyy 3,7 milj. euron siirto momentille 30.40.45 eli metsäluonnon hoidon edistäminen.
- Myöntämisvaltuuteen esitetään 54,5 milj. euroa. Lisäksi kuluvana vuonna käyttämättä jäävä myöntämisvaltuus on käytettävissä vuonna 2023 tehtäviin tukipäätöksiin. Valtuus mahdollistaa aktiivisen hankerahoituksen tulevana vuonna.
- Kemera-lain toimeenpanoon osoitetut määrärahat ja myöntämisvaltuus suunnataan alueellisissa metsäohjelmissa yksityismetsänomistajien metsänhoito- ja metsänparannustöiden tarvearvion perusteella.
- Kemera-tukia uhkaa jäädä tänä vuonna käyttämättä jopa yli 20 milj. euroa. Notkahdusta selittää viime vuosina vilkkaasti käynyt puukauppa ja ison merkittävän toimijan konkurssi. Metsänomistaja -tutkimuksen toistaiseksi julkistamattomat tulokset kuitenkin antavat uskoa, että metsänomistajilla on kiinnostusta metsienhoitoon. Onkin oletettavaa, että tulevina vuosina Kemera-tuen kysyntä tulee jälleen kasvamaan. Työlajeittain tarkasteltuna edellisvuoteen verrattuna työmäärät ovat laskeneet erityisesti tiehankkeissa, suometsän hoidossa ja nuoren metsän hoidossa. Suomen metsäkeskuksella on käynnissä kampanjoita, joiden tavoitteena on metsänhoidon edistäminen nuorissa kasvatusmetsissä ja metsäenergian saatavuuden varmistaminen.
- Suometsän hoidon ja sekä metsäteiden rakentamisen ja perusparantamisen työmäärät ovat viime vuosina olleet vähäisiä tavoitteisiin nähden. Metsäteiden perusparannusmäärien väheneminen vaikuttaa pitkällä tähtäimellä teiden liikennöitävyyteen. Suomen metsistä neljännes on suometsiä. Niiden hoidossa tulee erityistä huomiota kiinnittää vesistö- ja ympäristövaikutusten suunnitteluun. Tämä edellyttää useimmiten usean tilan yhteistä toimenpiteiden suunnittelua. Metsänomistaja-asiakkaille ei ole tarjolla riittäviä metsänhoitopalveluita usean tilan yhteishankkeina toteutettaviin suometsä- ja tiehankkeiden suunnitteluun ja toteuttamiseen. Suometsien hoitohankkeiden suunnittelutuki sisällytetään tulevaan metsätalouden määräaikaiseen kannustejärjestelmä METKA:an.

30.40.45 Metsäluonnon hoidon edistäminen

- Hallituksen esityksessä vuoden 2023 talousarvioksi on momentilla 30.40.45 (metsäluonnon hoidon edistäminen) on käytettävissä 17,5 milj. euroa, joka on 9,970 milj. euroa enemmän kuin kuluvana vuonna. Rahoituksesta on tarkoitus käyttää METSO-ohjelman ympäristötukeen noin 14,3 milj. euroa ja luonnonhoitohankkeisiin noin 1,5 milj. euroa sekä HELMI-elinympäristöohjelman toimenpiteisiin 1,7 milj. euroa. Määrärahalla toteutetaan METSO-toimenpiteitä noin 6 500 hehtaarin alueella sekä toteutetaan monitavoitteisia vesiensuojeluhankkeita, ennallistetaan soita suojelualueiden ulkopuolella 1 200 hehtaarin alueella, palautetaan vesiä 13 suojelusuolle ympäröiviltä alueilta sekä perustetaan ja kunnostetaan 13 kpl suojelualueverkoston ulkopuolisia lintukosteikkoja.
- METSO Vnp:n tavoitteena vuoden 2025 loppuun mennessä on suojella yhteensä 82 000 hehtaaria ympäristötuella ja luonnonhoitohankkeilla. METSOn toteutus tämän vuoden loppuun mennessä on arviolta 60 300 ha, mikä on 73,5 % MMM:n METSO-tavoitteesta.
- METSO-ohjelmaa toteutetaan maa- ja metsätalousministeriön ja ympäristöministeriön yhteistyönä. Ympäristöministeriö tulee saavuttamaan METSO- ohjelman mukaisen tavoitteensa. Tämänhetkisellä kehysmäärärahatasolla maa- ja metsätalousministeriön METSOn-ympäristötukisopimusten ja luonnonhoidon toteutus olisi noin 90 % (74 000 ha) vuoden 2025 loppuun mennessä.

- Metsänomistajien keskuudessa METSO-ohjelmalla on hyvä maine ja vapaaehtoiselle suojelun rahoitukselle on kysyntää. Maa- metsätalousministeriön osalta ohjelman rahoitusta pitäisi nostaa METSO-ohjelman loppukaudelle, jotta 82 000 ha tavoitteeseen päästäisiin. Samalla tulisi turvata Helmi-ohjelmaan käytettävissä oleva rahoitus. Helmi-ohjelman periaatepäätöksen (27.5.2021) yksityismaiden tavoitteiden (soiden ennallistaminen, vesien palauttaminen suojelusoille, suojelualueiden ulkopuolisten lintuvesien kunnostaminen sekä pienvesien ja niiden lähivaluma-alueiden kunnostaminen suojelualueiden ulkopuolella) minimirahoitus momentille vuosina 2023-2030 olisi 1,7 milj. euroa/v.
- Helmi-ohjelman päätavoitteena on vahvistaa Suomen luonnon monimuotoisuutta ja parantaa elinympäristöjen tilaa muun muassa suojelemalla ja ennallistamalla soita, kunnostamalla ja hoitamalla lintuvesiä, perinnebiotooppeja ja metsäisiä elinympäristöjä sekä kunnostamalla pienvesi- ja rantaluontoa. Tavoitteena on myös edistää ekosysteemipalveluja, vesiensuojelua, hiilensidontaa sekä muuta ilmastonmuutoksen hillintää ja muutokseen sopeutumista. Vuosina 2021–2025 Helmi-ohjelmassa toteutetaan METSO-ohjelmaa täydentäviä metsien ennallistamisen ja luonnonhoidon toimenpiteitä.

30.40.46 Suomen metsäkeskus

- Momentille esitetään 44,989 milj. euroa, mikä on 4,315 milj. euroa enemmän kuin vuoden 2022 talousarviossa.
- Määrärahan lisäyksestä 0,5 milj. euroa johtuu laajentuvan Helmi-ohjelman ja 0,780 milj. euroa laajentuvan METSO-ohjelman toimeenpanon hallinnollisista lisäkustannuksista sekä 2,5 milj. euroa käynnistettävästä yksityisteiden tiestön ja siltojen parannuksen ohjelmasta. Palkkojen tarkistuksen osuus lisäyksestä on 0,535 milj. euroa.
- Suomen metsäkeskuksen tehtävänä on metsiin perustuvien elinkeinojen edistäminen, metsiä koskevan lainsäädännön toimeenpano ja metsätietoihin liittyvien tehtävien hoitaminen.
- Metsäkeskus parantaa toimintansa tuottavuutta kehittämällä sähköistä asiointia, metsätiedon hyödyntämistä sekä metsänomistajien ja metsäalan toimijoiden neuvontapalveluita.

30.40.47 Tuki joutoalueiden metsitykseen

- Joutoalueiden metsitystukijärjestelmä tuli voimaan vuoden 2021 alusta ja tukea on voinut hakea Suomen metsäkeskuksesta maaliskuusta 2021 alkaen. Metsityksellä on tarkoitus lisätä metsäpinta-alaa ja hiilinieluja luonnon monimuotoisuutta heikentämättä. Tukea voidaan myöntää yksityisille maanomistajille joutoalueiden, kuten maatalouskäytön ulkopuolelle jääneiden peltolohkojen ja entisten turvetuotantoalueiden metsittämiseen. Maatalouskäytön ulkopuolelle jääneiden alueiden osalta tuen ehtona on, että ala ei ole saanut maatalouden tukia vuonna 2020 tai sen jälkeen. Metsitystuki muodostuu perustamistoimenpiteen eli metsittämisen korvauksesta sekä kahdessa erässä maksettavasta hoitopalkkiosta.
- Vuoden 2023 talousarvioesityksessä joutoalueiden metsitystukeen momentille 30.40.47 esitetään määrärahaa 5,4 milj. euroa. Lisäksi vuosien 2021 ja 2022 käyttämättä jäävä määräraha on käytettävissä vuoden 2023 tukimaksatuksiin. Vuoden 2021 määräraha oli 2,26 milj. euroa ja kuluvan vuoden määräraha 6,06 milj. euroa. Metsitystuen haun käynnistyttyä keväällä 2021, jäi loppuun asti toteutettujen metsitysten määrä ensimmäisenä kesänä alhaiseksi ja siten vuoden 2021

määrärahan käyttö jäi alhaiseksi, vain 0,2 milj. euroon. Vuosilta 2021 ja 2022 yhteensä siirtyvän noin 6 milj. euron määrärahan myötä momentille esitettävä 5,4 milj. euroa riittää hyvin vuoden 2023 tukimaksatuksiin.

- Myöntämisvaltuuteen esitetään 8,2 milj. euroa.

30.40.53 Eräät luonnonvaratalouden valtionavut

- Momentille esitetään 1,132 milj. euroa, mikä on sama kuin vuoden 2022 rahoitus. Määrärahasta on tarkoitus käyttää 0,440 milj. euroa metsäpuiden siemenviljelysten perustamiseen ja sitä tukevaan kehittämistoimintaan sekä 0,692 milj. euroa avustuksina luonnonvara-alan yleishyödyllisille yhteisöille.

30.64 Metsähallitus

- Metsähallituksen liiketoiminnan keskeisiksi palvelu- ja muiksi tavoitteiksi esitetään vuoden 2023 osalta seuraavaa: Metsähallituksen liiketoiminta on ekologisesti, taloudellisesti ja sosiaalisesti kestävää ja tuottaa tasaisen tuloutuksen omistajalle. Metsähallituksen liiketoiminnassa sovitetaan yhteen entistä paremmin luonnon monimuotoisuus ja ilmastokestävyys. Metsähallituksen liiketoimintojen kannattavuus säilyy hyvällä tasolla. Metsähallitus ottaa huomioon liiketoimintaa harjoittaessaan ja ohjatessaan tytäryhtiöitä metsähallituslain mukaiset yleiset yhteiskunnalliset velvoitteet. Yhteiskunnallisten velvoitteiden huomioon ottamisella aikaansaadut hyödyt lisääntyvät. Metsähallitus mahdollistaa osaltaan metsäbiotalouden raaka-ainehuollon. Metsähallitus pyrkii liiketoimintakäytössä olevien kiinteistöjen arvon nostamiseen ottaen huomioon yhteiskunnan kokonaishyöty.

- Liiketoiminnan tavoitteiden asettamisessa on huomioitu uudet omistajapoliittiset linjaukset. Metsähallituksen liiketoiminnassa sovitetaan yhteen nykyistä paremmin taloudellinen kannattavuus, luonnon monimuotoisuus ja ilmastokestävyys. Tähän liittyviä toimenpiteitä ovat mm. monikäyttömetsien hiilinielun vahvistaminen esim. lisäämällä kasvua edistävää lannoitusta, valuma-aluekohtainen vesiensuojelun toimenpiteiden suunnittelu, peitteellisen metsänkäsittelyn pinta-alan lisääminen uudistusluonteisissa hakkuissa sekä aktiivisten luonnonhoitotoimenpiteiden ohjelman toteuttaminen monikäyttömetsissä.

- Talousarvioesityksen selvitysosassa maa- ja metsätalousministeriö on alustavasti asettanut Metsähallituksen liiketoiminnan vuoden 2023 tulostavoitteeksi (tilikauden tulos) 110,6 milj. euroa. Alustava tuloutustavoite 2023 on 119,0 miljoonaa euroa vuoden 2022 tuloksesta. Uuden omistajapolitiikan yhteensovituslinjaukset ja lisääntynyt panostus monimuotoisuuteen laskevat tulostavoitetta noin 13 milj. euroa verrattuna vuoden 2020 tasoon.

- Metsähallituksen liiketoiminnan metsämaan pinta-ala oli vuoden 2021 lopussa 3 494 000 ha, mistä metsähallituslain mukaisten yleisten yhteiskunnallisten velvoitteiden takia käyttörajoituksen piirissä oleva pinta-ala oli 599 000 ha. Kokonaan talouskäytön ulkopuolella oli 356 000 ha ja rajoitetun käytön piirissä 243 000 ha. Yhteiskunnallisten velvoitteiden huomioonottamisesta aiheutuva kokonaispanostuksen taso oli vuoden 2021 lopussa 79,7 milj. euroa.

- Maa- ja metsätalousministeriön ohjauksessa olevien Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien hoitamiseen esitetään määrärahaa 8,604 milj. euroa momentille 30.64.50. Tämä on 0,257 milj. euroa enemmän kuin vuoden 2022 varsinaisessa talousarviossa myönnetty määräraha yhteensä.

- Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien osalta talousarvioesityksessä merkittävimpänä vähennyksenä on huomioitu hallitusohjelman 2019 kertaluontoinen lisäys luonnonsuojelun rahoituksen kasvattamiseen (-1,0 milj. euroa). Merkittävin lisäys on 1,4 milj. euron lisärahoitus retkeilyalueiden matkailupalvelujen kehittämiseen, joka on osa itäisen Suomen elinvoimaa parantavia toimenpiteitä.

- Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien perusrahoitus on niukka lisääntyneisiin tehtäviin nähden. Erityisesti erävalvontaan ja kalastuksen hoidon tehtäviin tarvittaisiin vuotuista lisärahoitusta noin 0,8 milj. euroa. Erävalvonnan tarvetta on lisännyt kävijämäärien voimakas kasvu Metsähallituksen ylläpitämissä luonto- ja virkistyskohteissa. Maa- ja metsätalousministeriön pääluokasta rahoitetaan myös ympäristöministeriön vastuulle kuuluvien kansallispuistojen valvonta. Uudet kansallispuistot ovat osaltaan lisänneet erävalvonnan tarvetta ja resursseja. Kalastuksen hoidossa erityisesti kalastuslain muutoksen mukanaan tuoma lisätyö julkisoikeudellisten kalastusasioiden tehtävissä on lisännyt Metsähallituksen tehtäviä merkittävästi.

- Ympäristöministeriön ohjauksessa olevien Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien määrärahat ovat talousarvioesityksen momentilla 35.10.52.

Hallitusohjelman linjaukset ja Kansallinen metsästrategia

- Metsäpolitiikan toimeenpanoa ohjaa Kansallinen metsästrategia hallitusohjelmassa päätettyjen painotusten mukaisesti
- Kansallista metsästrategiaa päivitetään parhaillaan. Metsäneuvoston hyväksymä visio Kansalliselle metsästrategia 2035:lle on ”Kasvavaa hyvinvointia metsistä ja metsille”. Metsästrategialle asetetut strategiset päämäärät ovat:
    - Suomi on kilpailukykyinen toimintaympäristö uudistuvalle ja vastuulliselle metsäalalle.
    - Metsät ovat aktiivisessa, kestävässä ja monipuolisessa käytössä.
    - Vahvistamme metsien elinvoimaisuutta, monimuotoisuutta ja sopeutumiskykyä.
    - Vahvistamme tiedolla johtamista ja osaamista metsäalalla.
- Kansallista metsästrategiaa toteutetaan hankkeilla. Niiden lisäksi metsästrategian tavoitteita toteutetaan myös osana jokapäiväistä kehittämistyötä ml. alaisen hallinnon tulossopimusten toimeenpano sekä muiden strategioiden ja ohjelmien toteuttamista.
- MMM:n rahoittamat toimenpiteet v. 2023 liittyvät hallitusohjelman mukaisesti kokonaiskestävyyden edistämiseen, kestävän metsänhoidon ml. ilmastokysymykset, talousmetsien luonnonhoidon ja luontotiedon käytön edistämiseen, metsänomistusrakenteen kehittämiseen sekä metsäalan tutkimus- ja kehitystoimintaan. Tutkimustoiminnalla on suuri merkitys metsiin perustuvan biotalouden kehittymiselle, jota rahoitetaan osana Luonnonvarakeskusta momentilta 30.01.05. Kansallisen metsästrategian toteutuminen edellyttää myös muiden hallinnonalojen panostusta.

- Kansallisen metsästrategian strategisten hankkeiden rahoitusta koskevat kysymykset käsitellään ja niistä päätetään vuosittain valtiontalouden kehys- ja talousarvioprosesseissa. Strategian tavoitteet ovat perustana julkisen talouden suunni-

telmien ja niihin sisältyvien valtiontalouden kehysten ja talousarvioiden valmistelussa. Strategiaa toteutetaan näiden puitteissa, painottuen maankäyttösektorin ilmasto-ohjelman kanssa yhteisiin hankkeisiin.

Metsästrategian keskeiset rahoituslähteet ja METSO-ohjelman rahoitus

(milj. euroa)	2022 TA + LTAt	2023 TAE
Kehittämishankekerahoitus: Luonnonvara- ja biotalouden edistäminen* (30.40.22)	30,897	14,966
Tuki puuntuotannon kestävyyden turvaamiseen (30.40.44)	57,130	47,497
Metsäluonnon hoidon edistäminen (30.40.45)	7,527	17,500
Valtionapu Suomen metsäkeskukselle (30.40.46)	40,674 +3,161	44,989
Tuki joutoalueiden metsitykseen (30.40.47)	6,060	5,400
Eräät luonnonvaratalouden valtionavut (30.40.53)	1,132	1,132
Metsähallituksen eräät julkiset hallintotehtävät (30.64.50)	8,347 +0,309	8,604
VALTUUS Tuki puuntuotannon kestävyyden turvaamiseen (30.40.44)	60,200	54,500
Tuki joutoalueiden metsitykseen (30.40.47)	8,200	8,200

***** Määräraha sisältää uusiutuvien luonnonvarojen kestävää käyttöä ja biotaloutta edistäviin kokeilu-, kehittämis-, investointi- ja vienninedistämishankkeisiin suunnatun rahoituksen, josta metsäalan hankkeet muodostavat osan. Määrärahalla toteutetaan maankäyttösektorin ilmastopolitiikkaa maa- ja metsätaloudessa. Samoin se sisältää hankkeet, joilla edistetään luonnonvarojen käyttöön ja suojeluun liittyvien tietojärjestelmien ja –varantojen kehittämistä, luonnon monimuotoisuuden turvaamista ml. METSOn valtakunnalliset kehittämis- ja verkostohankkeet sekä luonnon virkistys- ja matkailukäyttöä.